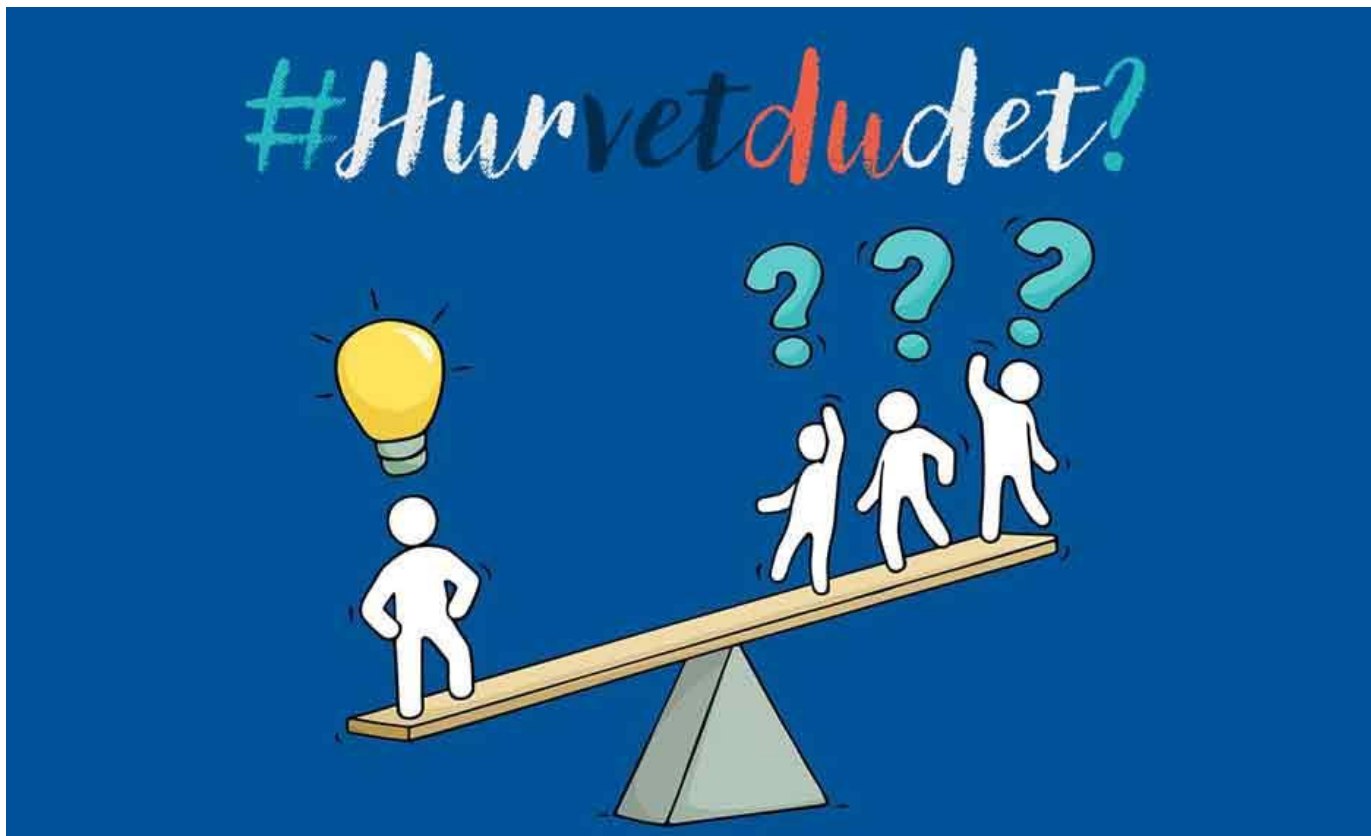

Poliundersøkelsene;
gårsdagens erfaringer, dagens
utfordringer og framtidige behov.

[Dette bildet](#) av Ukjent forfatter er lisensiert under [CC BY-SA-NC](#)

Polioskadde i Norge = eldre funksjonshemmede

- hvilke tilbud bør de få i dag?
- kartlegge endringer i poliorammedes medisinske og sosiale situasjon i løpet av 20 år
- legge et grunnlag for å møte "eldrebølgen blant polioskadde" med et tilfredsstillende og kunnskapsbasert helsetjenestetilbud.

Den innfødte norske poliobefolkningen:

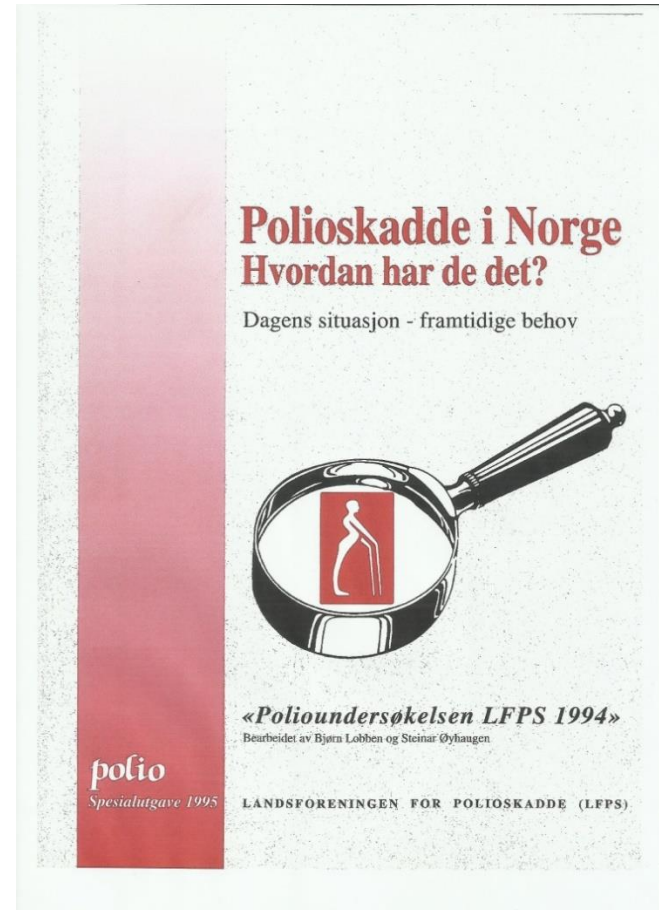
- Av de 8 -10 000 norskfødte polioskadde som lever i Norge i dag er
- 20 % under 70 år
- 51 % mellom 70–80 år,
- 23 % mellom 80–85 år
- 5 % over 85 år

Poliundersøkelsen LFPS 1994

En omfattende
undersøkelse av
polioskaddes liv og
helse.

Initiert av LFPS

Prosjektledere:
Øyhaugen & Lobben

- **Poliundersøkelsen 2014**
– en nasjonal levekårsundersøkelse
blant polioskadde i Norge.

Prosjektledere:
Festvåg, Schanke og Stanghelle

Sunnaas Rehabilitation Hospital

En kartleggingsstudie av medisinske og psykososiale utfordringer hos innvandrere med poliomyelitt

Lillian Festvåg, fysioterapeut, cand.mag.
Forskningsassistent Sunnaas sykehus
HF. Lillian.festvaag@gmail.com.

Johan K. Stanghelle, overlege, tidligere
forskningsdirektør, professor emeritus
dr.med., Sunnaas sykehus HF, og Institutt
for klinisk medisin, Medisinsk fakultet,
Universitetet i Oslo.

Nils Erik Gilhus, professor emeritus, Klinisk
institutt Universitetet i Bergen og lege,
Nevrologisk avdeling, Haukeland
universitetssykehus, Bergen.

Anne-Kristine Schanke, tidligere fagsjef i
psykologi, professor emerita, dr.philos.,
Sunnaas sykehus og Psykologisk institutt,
Universitetet i Oslo.

Fysioterapeuten 3.22

LFPS 1994 - Hva fant de?

- Dokumenterte seinskadene
 - 85 % opplevde svekkelser i polioskadet muskulatur, 58 % i «ikke polioskadet muskulatur.»
 - 80 % påfallende tretthet ved anstrengelser
 - 57 % leddsmerter
 - 48 % søvnforstyrrelser
- Hjelpebehov
 - Betydelig økende bruk av hjelpemidler
 - 80 % uavhengig av hjelp fra andre
- Helsetjenestetilbudet
 - 17 % fornøyd generelt, 67 % fornøyd med spesialisttilbudet
 - Ønske om behandlingsreiser til syden

Målgruppe og utvalg

2014:

Spørreskjema sendt
til 1998 personer

1408 respondenter
= 72%

893 kvinner = 76 %
438 menn = 71 %

1994:

Spørreskjema sendt
til 2393 personer -

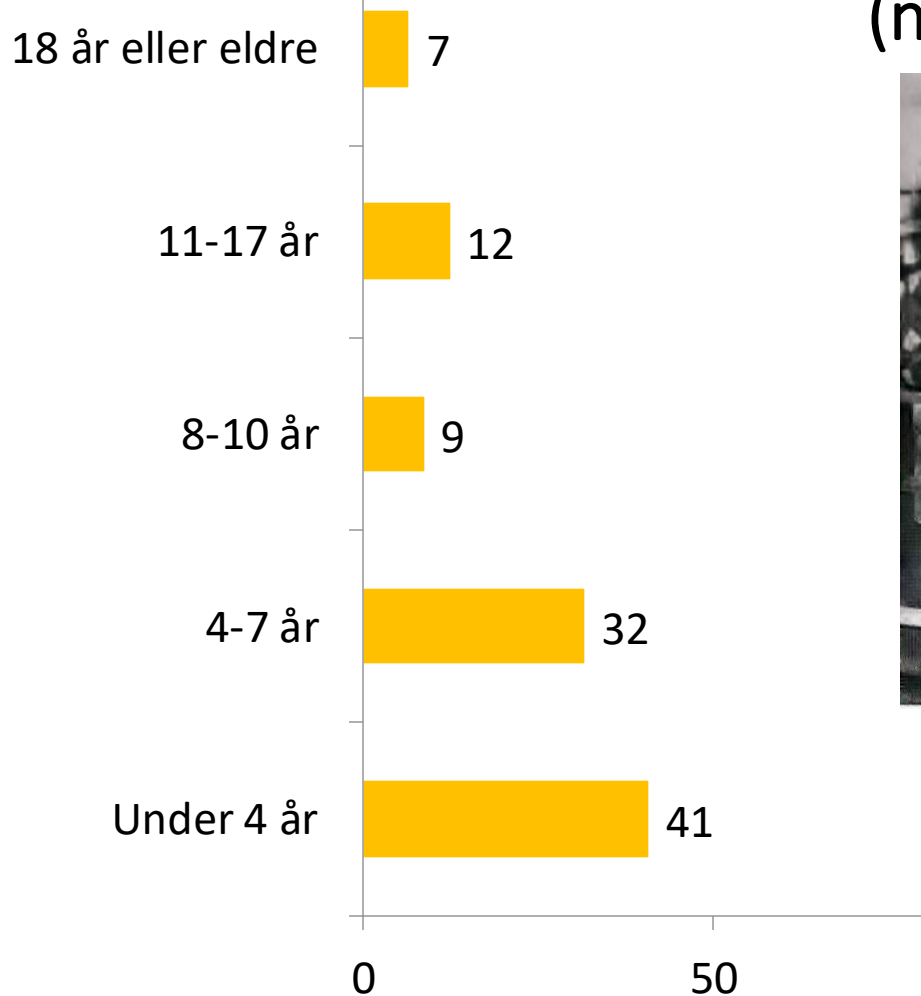
1449 respondenter =
61 %

980 kvinner (76 %)
459 menn (42 %)

Omtrent hvor gammel var du da du fikk polio?

(n=1372)

1994: 8 år

2014: 7 år

2020: 2,6 år

%

Table I. *Demographics of subjects participating in 2014 and 1994 (27). Values are given in mean (SD), minimum-maximum values and percentage (%). * p<.05*

	2014 (n =1408)	1994 (n = 1444)	
	Mean (SD) (min–max)	Mean (SD) (min–max)	Sign.
Response rate (%)	72	61	
Age, mean (SD) (min–max)	70 (9) (28–98)	57 (10) (15–87)	*
Gender % (W = women, M = men)	68 W / 32 M	54 W / 46 M	*
Gender (n) (W = women, M = men)	958 W / 450 M	777 W / 667 M	
Working status (%)			
Work (full time)	7	23	*
Work (part time)	4	24	*
Disability pension	27	56	*
Retirement	60	20	*
Relationship status (%)			
Married /cohabitant	63	71	*
Divorced	13	10	
Single	8	11	
Widow / widower	16	8	*
Living conditions (%)			
Villa / detached	56	67	*
Terraced, apartment block	35	26	*
Retirement home / sheltered housing	4	7	*

Opplever du i dag lammelser og eventuelt hvor sterke er disse lammelsene?

1994

2014

■ Noe lammelse ■ Stor lammelse ■ Helt lammet

■ Noe lammelse ■ Stor lammelse ■ Helt lammet

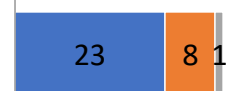
Bein/'fot'/'hofte
(én eller begge)

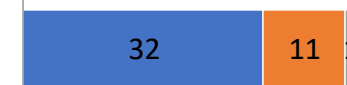
Bein/'fot'/'hofte (én eller begge) (n=1245)

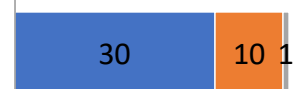
Arm/'hånd'/'skulder
(én eller begge)

Arm/'hånd'/'skulder
(én eller begge) (n=1030)

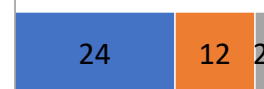
Ryggmuskulatur

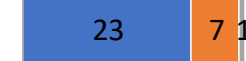
Ryggmuskulatur
(n=983)

Mage/'bryst

Mage/'bryst (n=944)

Pustemuskulatur

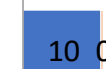
Pustemuskulatur
(n=943)

Svelgmuskulatur

Svelgmuskulatur
(n=913)

• Sum av mange spørsmål

%

Hvilke av følgende gjøremål trenger du, ofte eller av og til, hjelp av andre for å få utført?

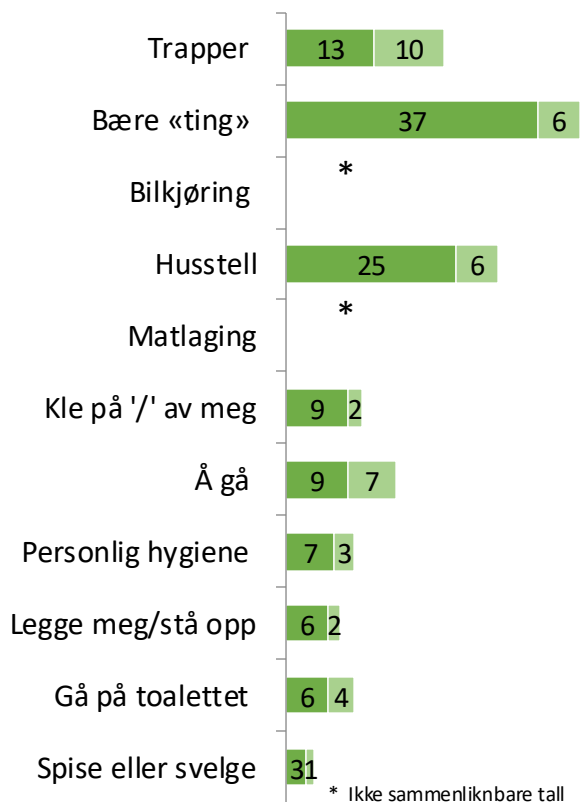
1994 2014

■ Trenger personhjelp

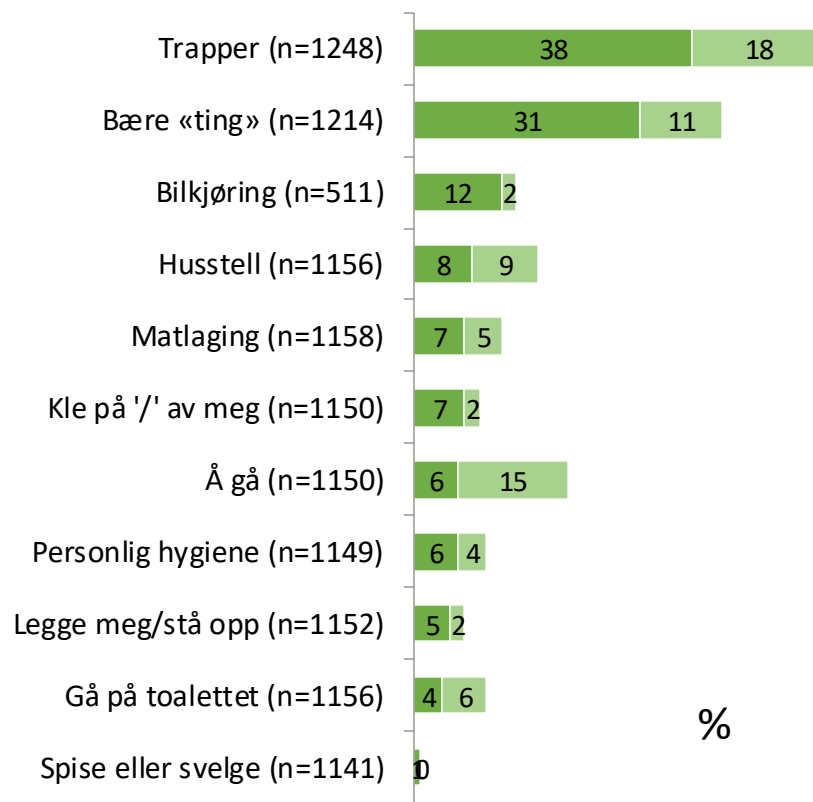
■ Trenger hjelp, men ikke dersom tilrettelagt for funksjonshemmet

■ Trenger personhjelp

■ Trenger hjelp, men ikke dersom tilrettelagt for funksjonshemmet

* Ikke sammenliknbare tall

%

Table V. Prevalence (%) of new muscle weakness and loss of muscle volume in the extremities reported in 1994 and 2014. Age when new muscle weakness occurred is given in mean years (SD).

* p<.05

	2014 (n = 1408)		1994 (n = 1444)			
	Mean		Mean		Age at new weakness	Sign.
New muscle weakness (%)						
Extremities previously affected by polio	95		85		46 (14)	*
Extremities previously not affected by polio	67		58		50 (14)	*
Loss of muscle size or volume (%)						
Extremities previously affected by polio	63		49		46 (15)	*
Extremities previously not affected by polio	38		24		51 (12)	*

PPS?

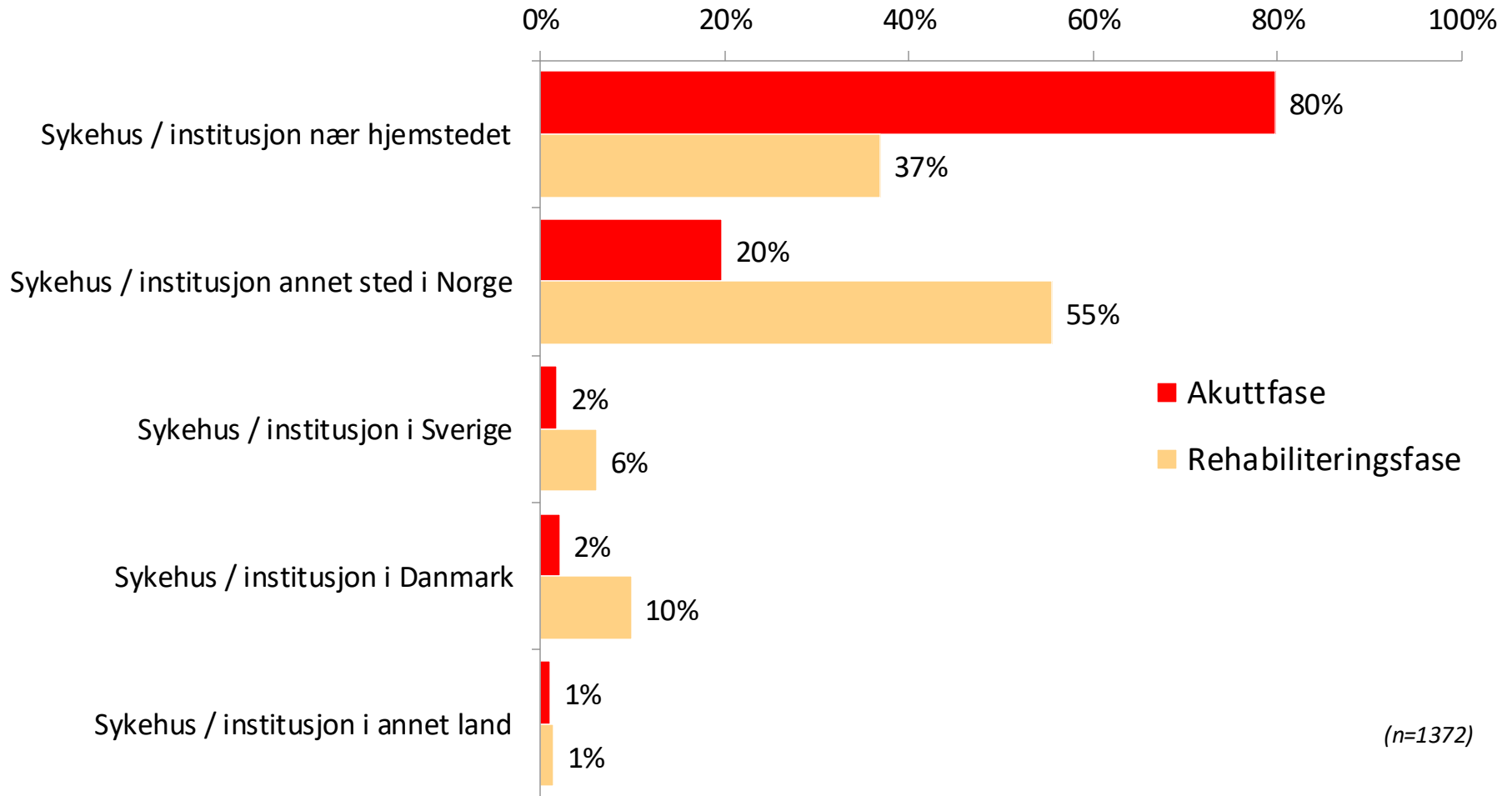
- Opplever du at du har et postpolio syndrom?

- 1994: 64 %
- 2014: 93 %
- 2020: 97%

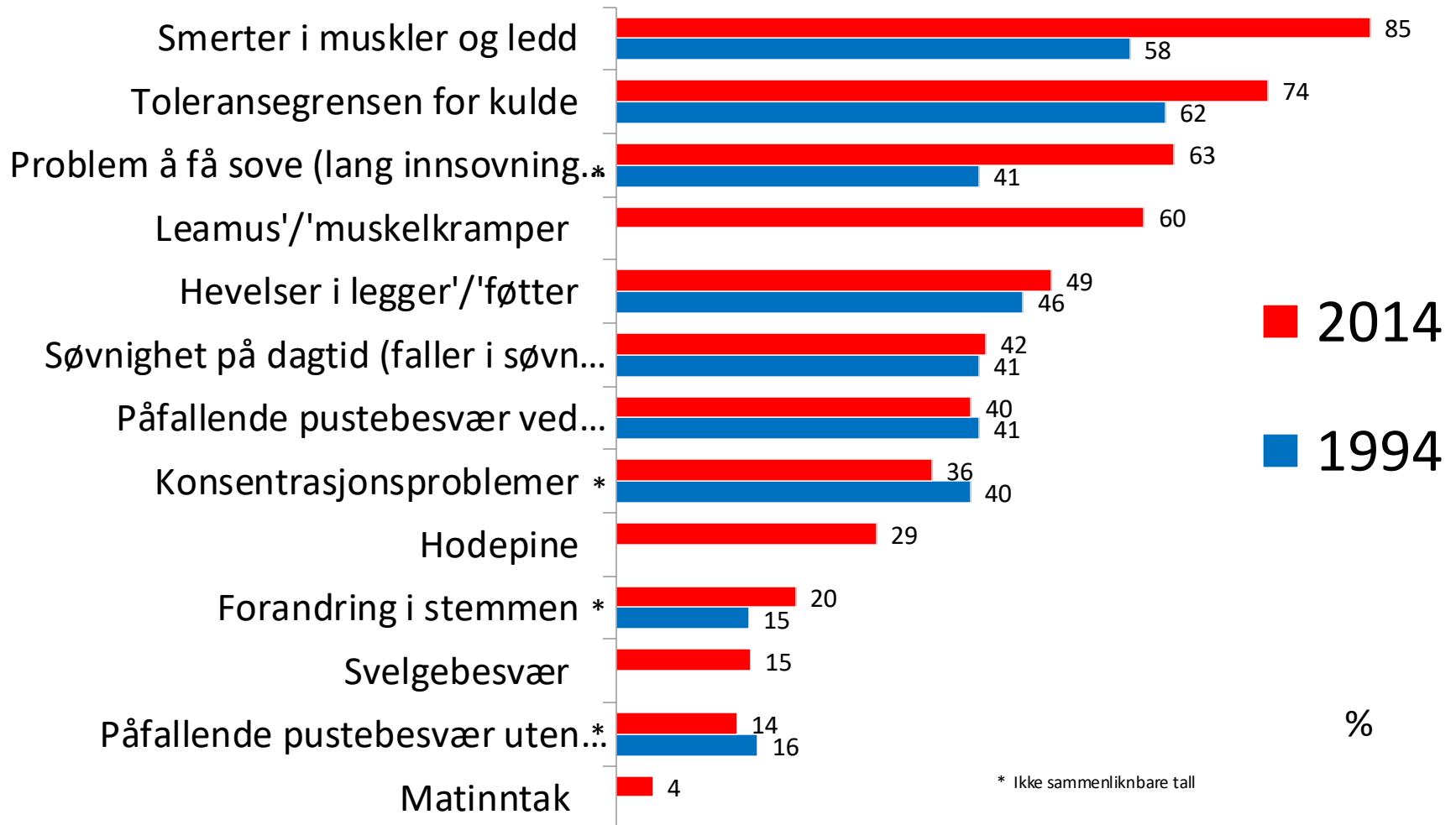
- Hvor gammel var du da?

- 1994: 46 år
- 2014: 48 år
- 2020: 30 år

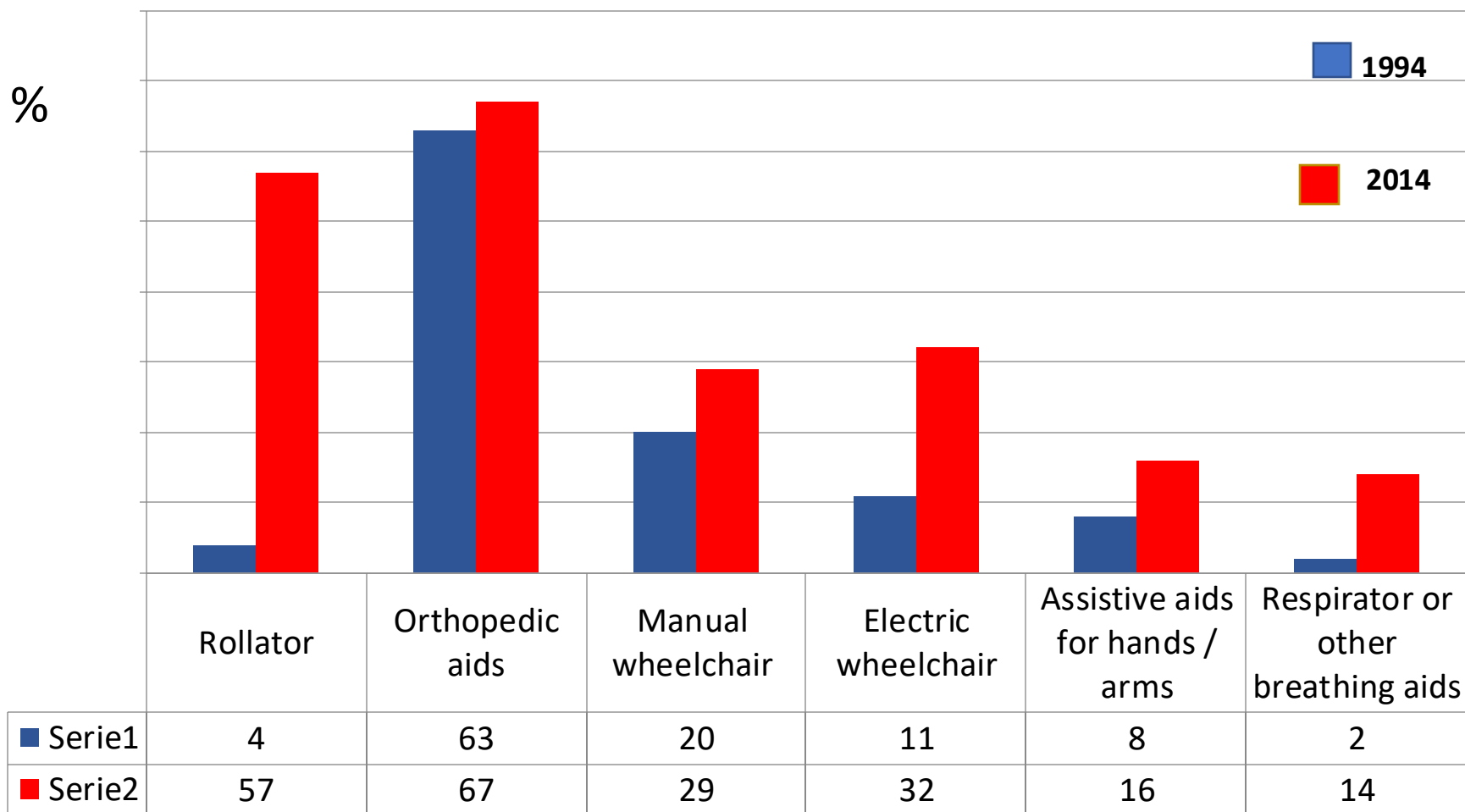
Mange var på sykehus/institusjon, både i akuttfasen og i rehabiliteringsfasen. Hvordan var din situasjon i disse to fasene?

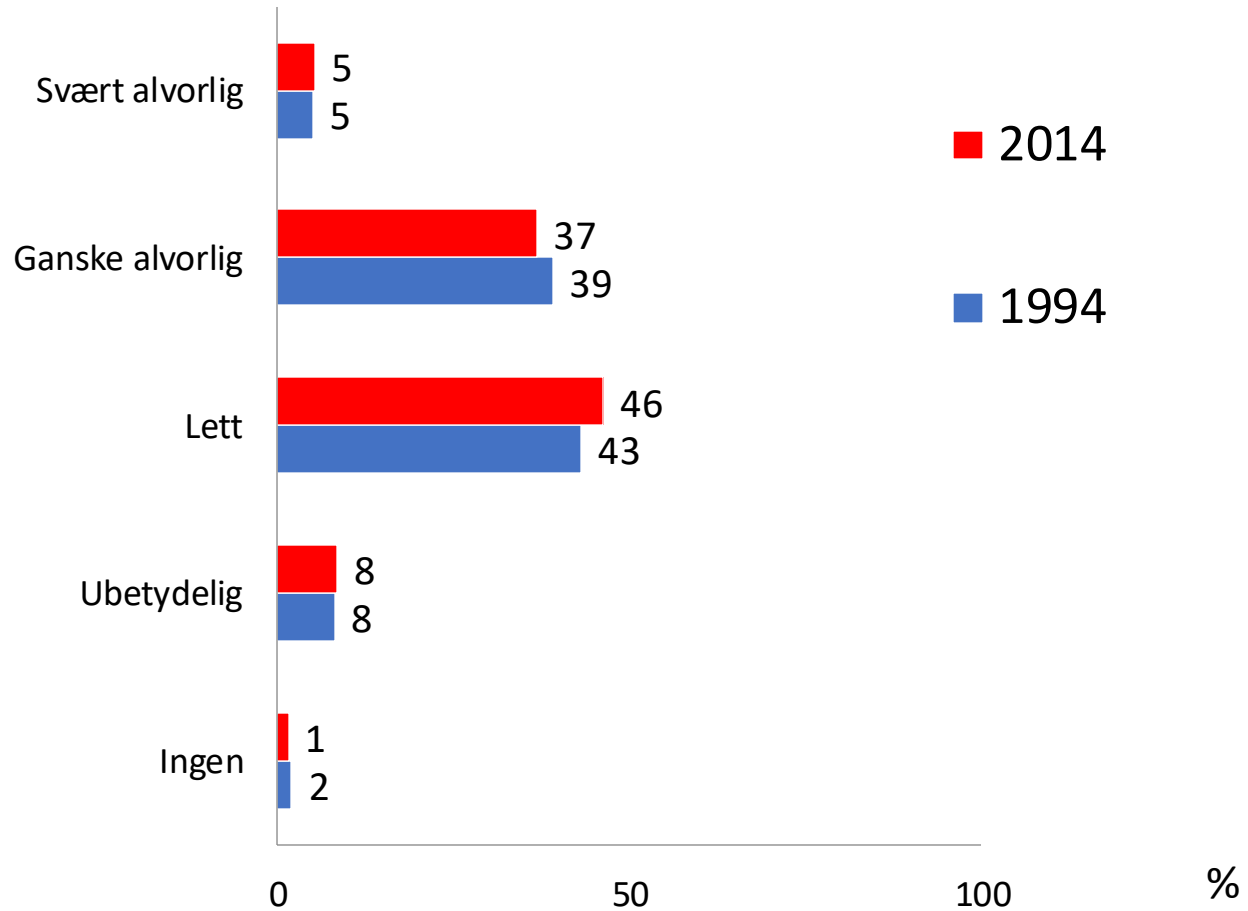
Har du i senere tid opplevd økende problemer med:

Bruk av hjelpemidler i 1994 og 2014

Opplever du at du har en funksjonshemming?

Polio i dag - nye utfordringer for helsevesenet.

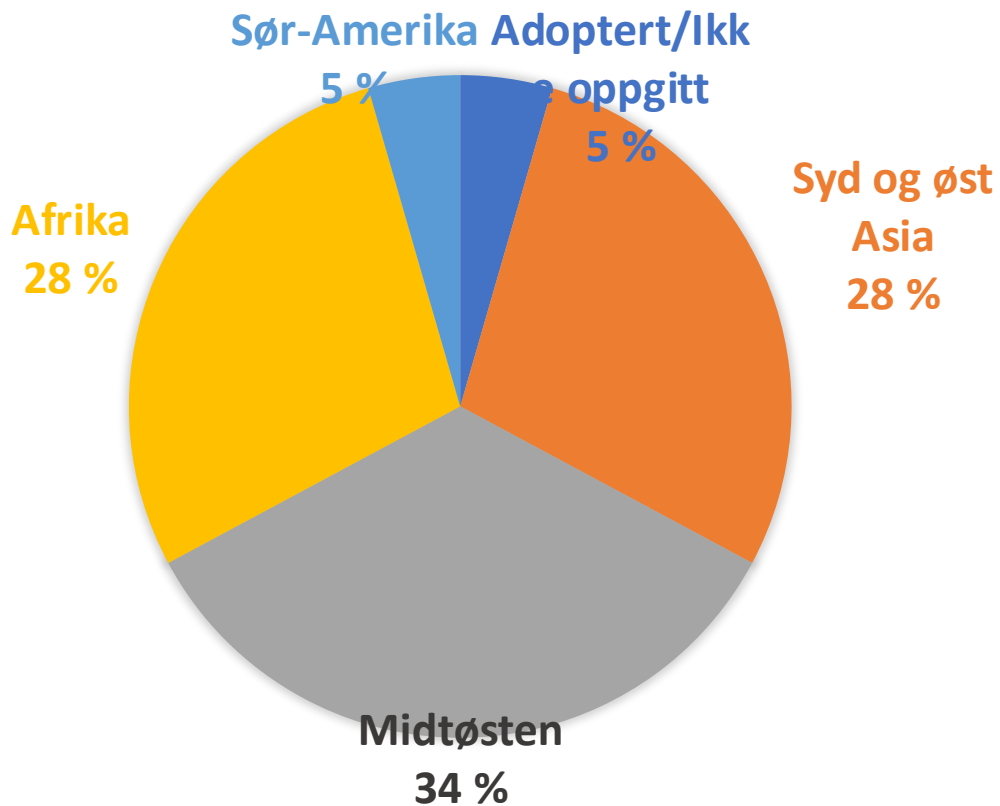

Materiale og metode

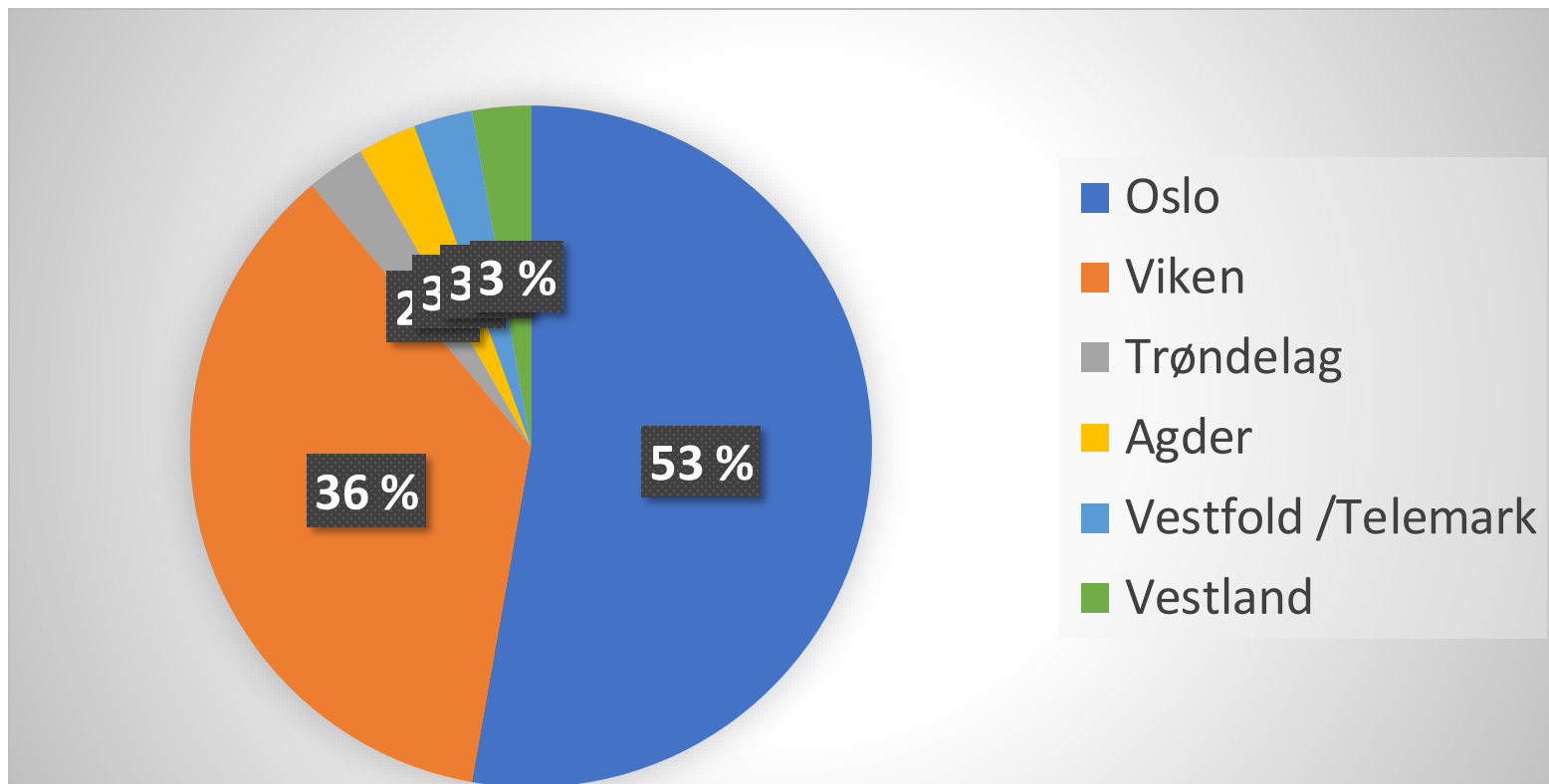
- Studien var en retrospektiv gjennomgang av epikriser for polioskadde innvandrere, innlagt ved Sunnaas sykehus i perioden 2014–2020.
- Søk i DIPS (digitaltpasientjournalssystem) 2014–2020 resulterte i til sammen 388 personer med diagnosekode B91 (poliomyelitt) eller G14 (postpolio syndrom).
- På bakgrunn av oppgitt fødeland kunne **74 personer** identifiseres som innvandrere eller flyktninger fra ikke-vestlige land.

Fødeland

- Afghanistan
- Burma
- Burundi
- Colombia
- Eritrea
- Etiopia
- India
- Iran
- Kongo
- Korea
- Irak
- Marokko
- Mauretania
- Pakistan
- Peru
- Rwanda
- Serbia
- Somalia
- Syria
- Tanzania
- Tyrkia
- Uganda
- Vietnam

Bostedsfylker

Alder ved akutt polio,år: mean	2.6
[min-max]	[0-10]
Affeksjon I akuttfasen *: %	
Ben / hofte (et teller to)	97
Armer (en eller to)	15
Bol /pustefunksjon	20
Hospitalisert / operert I rehabiliteringsfasen	19

Funksjonsnivå

Gangfunksjon:	Antall (n):	%
Lett redusert: (går uten hjelpemidler, evt med ankelortose /såler)	37	50
Moderat redusert: (går med hjelpemidler, lang låseortose, en eller to krykker, rullestol på lange avstander)	25	34
Alvorlig redusert: (permanent rullestolbruker)	12	16

Plager /sykdommer i innvandrergruppen:

Symptomer	Antall (n)	%
Fysisk funksjon:		
Smerter	54	73
Redusert funksjon /kraft	33	45
Økt trettbarhet /slitenhet	20	27
Kuldeintoleranse	5	7
Hypoventilasjon	1	1
Svelgeproblem	1	1
Psykisk funksjon:		
Angst / depresjon	14	19
Psykososiale belastninger	14	19
Samsykdommer:		
Adipositas	7	10
Diabetes	5	7
Hypertensjon	5	7
Hepatitt B	5	7
Osteoporose	2	3

Tiltak

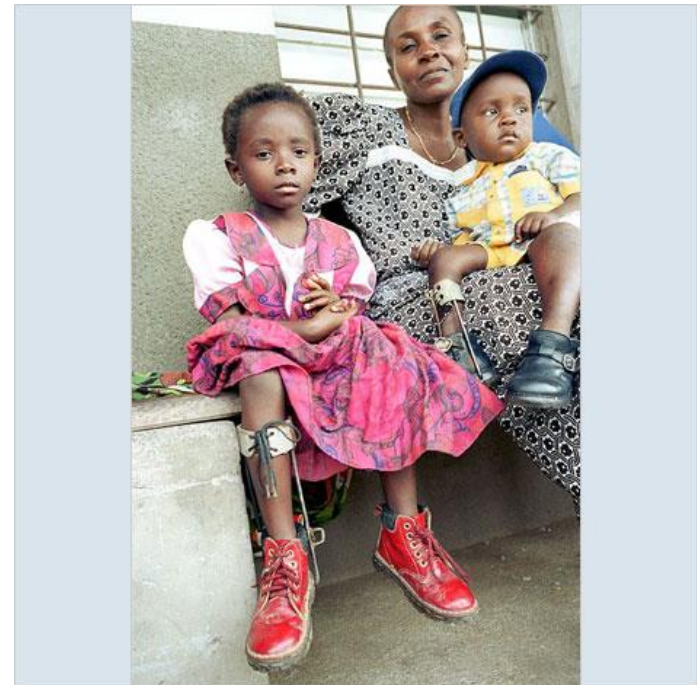
	Antall (n)	%
Nye hjelpemidler	48	65
Tilpasninger av sko / ortoser	34	46
Fysikalsk behandling	34	46
Henvist psykisk helsevern	16	22
Kjøreopplæring, tilpasning av bil	15	20
Søkt rehabiliteringsopphold	14	19
Diagnostisk utredning (EMG, MR, dysfagi, søvn, smerte)	14	19

Tiltak (forts.)

	Antall:	%
Vurdering av arbeidsevne /arbeidssituasjon	12	16
Henvist sosialtjeneste (språkopplæring, individuell plan)	12	16
Tilpasning av bolig	10	14
BPA/støttekontakt	6	8
Ernæringsfysiolog	4	5
Hjemmehjelp/hjemmesykepleie	2	3

Kort sagt: Innvandrere med polio:

- Fikk polio i yngre alder (2.6 år)
- Er betydelig yngre enn norskfødte polioskadde (44 år)
- PPS (30 år)
- Fortsatt i arbeidsfør alder
- Hadde lite eller ingen behandling i akutt- og rehabiliteringsfase
- Mer kompleks psykologisk bakgrunn
- Mer kompleks sosio-økonomisk bakgrunn

Kort sagt:

- Polioskadde lever med en livslang funksjonsnedsettelse og har gode mestringsstrategier
 - Polioskadde får økende helseproblemer ved økende alder
 - Gruppen har et stort og til dels udekket behov for hjelpemidler
 - Behov for å identifisere undergrupper med udekkede medisinske behov
 - Kompliserende faktorer som pust eller svelgvansker kan være livstruende ved feil diagnose eller behandling
-

Foreslåtte tiltak for ALLE polioskadde:

- Jevnlig evaluering og behandling for å opprettholde funksjon og sørge for nødvendig helsehjelp
- Polioskadde bør refereres til regionale sentre for spesialiserte undersøkelser og behandling også i eldre alder
- Polioskaddes interesseorganisasjoner er viktige for å opprettholde polioskaddes helse. Ha særlig fokus på enslige kvinner.

Publikasjoner:

- HEALTH AND SOCIAL CONDITIONS IN NORWEGIAN POLIO SURVIVORS: A 20-YEAR FOLLOW-UP STUDY

- Lillian Festvåg ^{a,c}, Anne - Kristine Schanke ^{a,b}, Stein Johnsen ^c, Geir Strømsholm ^c, Steinar Øyhaugen ^c, Ragnhild Skovly Hartviksen ^c, Nils Erik Gilhus ^{d,e}, Sigurd Aarrestad ^f, Kari Lofthus ^g, Johan Kvalvik Stanghelle

- **Journal of REHABILITATION MEDICINE**
oct 2016

- **Elderly Norwegian Polio Survivors: Predictors of self-perceived physical and psychological health.**

- Schanke, Anne - Kristine ¹, Professor; PhD, Cand.psychol. Festvåg, Lillian Vigdis ², PT, Cand.Mag, Strømsholm, Geir ³, Stanghelle, Johan Kvalvik ⁴, Professor, PhD, MD, Rike, Per-Ola ⁵ PhD, Cand.psychol. Løvstad, Marianne ⁶, PhD, Cand.psychol.

- Edorium Journal of Disability and Rehabilitation; 2018;

Polio and Post-Polio Syndrome in non-Western Immigrants: a New Challenge for the Health Care System in Norway.

Lillian Festvåg ^{a,e}, Johan Kvalvik Stanghelle ^{a,b} Nils Erik Gilhus ^{c,d}, Per Ola Rike ^a, Anne - Kristine Schanke ^{a,f}

Journal of REHABILITATION MEDICINE
nov 2019